

“Ouders zijn er klaar voor!”

Plan fase 2 landelijk verbinden ouderinitiatieven passend onderwijs

Ouderinitiatieven op diverse manieren met elkaar verbinden zodat een selfsupporting netwerk ontstaat waarbinnen ouders in staat zijn om als collectief adequaat op te komen voor kinderen met beperkingen in passend onderwijs.

Oktober 2011

M. Boon

A. van der Mark

O. Meuwissen

J. Veltheer

M. Weghorst

Inhoud

Aanleiding.....	3
1. Te versterken positie van ouders	3
2. Positionering netwerk ouderinitiatieven	4
3. Doelstellingen	4
4. Aanpak.....	5
5. Activiteitenplan	6
Activiteitengroep 1: thematische bijeenkomsten	6
Activiteitengroep 2: Lobby politiek en onderwijsorganisaties	8
Activiteitengroep 3: netwerk ouderinitiatieven vormen	9
Activiteitengroep 4: website als trefpunt	11
Activiteitengroep 5: landelijke conferentie.....	12
6. Communicatie	12
7. Coördinatie en administratie	13
8. Financieel	14
9. Na projectfase 2	14
10. Bijlage: Ontwikkelingen passend onderwijs	15
Hoe staat het met de te versterken ouderpositie?	16

Aanleiding

Met de eerste fase van het project "Landelijk verbinden ouderinitiatieven passend onderwijs", die liep van maart 2011 tot en met juni 2011 is een begin gemaakt met het vormen van een netwerk van initiatieven voor en door ouders met een relatie met passend onderwijs in Nederland. Er zijn tot nu 109 ouderinitiatieven opgespoord. 51 daarvan hebben zich op een digitale netwerkaart geregistreerd. Van 28 van die initiatieven zijn via een enquête en/of deelname aan de landelijke startdag gegevens verzameld, o.a. m.b.t. hun geschiedenis, organisatievorm, activiteiten en belangrijkste hoofdbrekers momenteel zijn.

Deze eerste fase van het project is mogelijk gemaakt door NSGK voor het gehandicapte kind. Voor meer informatie over dit project is de eindrapportage als bijlage bijgevoegd. De eerste projectfase heeft aangetoond dat er in Nederland een behoorlijke basis is om ouders van kinderen met een beperking -in welke zin dan ook- te mobiliseren voor passend onderwijs. Die conclusie maakt het zinvol om de in het eerste projectplan al benoemde tweede projectfase uit te werken.

Fase 2 van het project is gebaseerd op de resultaten van de eerste fase. In de eerste projectfase lag de nadruk op het vinden en zichtbaar maken van initiatieven en het achterhalen van behoeften. In de tweede projectfase ligt de nadruk op het versterken van ouderinitiatieven en het uitbreiden van het netwerk.

Afhankelijk van de inhoud van het uiteindelijke wettelijk kader van passend onderwijs zullen ouders van kinderen met een beperking zelf veel of heel veel energie moeten steken om invloed op de beleidsvorming te realiseren. Het is op dit moment nog geenszins een gegeven dat ouders deze positie ook zullen krijgen.

Doelstelling van dit projectplan is te bevorderen dat ervaringsdeskundige ouders als volwaardig partner betrokken worden bij beleidsvorming m.b.t. passend onderwijs door het onderwijs en door de overheid. Dit tijdens de periode waarin de landelijke regelgeving en het referentiekader moeten worden vertaald naar de regionale en lokale praktijk, maar ook daarna.

Dit plan moet er aan bijdragen dat ouders er tijdig klaar voor zijn de belangen van kinderen met beperkingen te dienen bij de regionale vorming van passend onderwijs op die plaatsen waar ouders al uit zichzelf gemobiliseerd zijn.

Het projectplan veronderstelt enige kennis van de landelijke ontwikkelingen rondom passend onderwijs. In de bijlage worden de laatste ontwikkelingen toegelicht met daarbij vooral aandacht voor de ouder-aspecten.

1. Te versterken positie van ouders

Volgens de oorspronkelijke uitgangspunten van passend onderwijs uit 2008 zou de doelstelling m.b.t. de ouderpositie uit 3 elementen bestaan:

1. versterking van de positie van de individuele ouder door gemakkelijk vindbare ondersteuning en zorgplicht voor de school van aanmelding
2. versterking van de positie van ouders als collectief om gezamenlijke belangen te behartigen als betrokken samenwerkingspartner van het onderwijs
3. versterking van de juridische positie middels een toegespitste geschillenregeling om bij problemen met 1 en 2 snel en gemakkelijk tot bindende uitspraken te komen

Het project richt zich op de collectieve ouderpositie. De verwachting is dat er in de wetgeving voor passend onderwijs een vorm van verplichte boven bestuurlijke medezeggenschap komt. Afhankelijk van de uitwerking kan dit de positie van *ouders als collectief* versterken. Daarbij aangetekend dat medezeggenschap niet hetzelfde is als het betrekken van ouders als partner. Hetgeen wel de oorspronkelijke doelstelling van passend onderwijs was.

Uit de kaart van het netwerk van ouderinitiatieven blijkt dat de afgelopen jaren tientallen oudergroepen zijn ontstaan gericht op het behartigen van de ouderbelangen lokaal, regionaal en soms zelfs landelijk. Deze oudergroepen willen in hun regio's betrokken worden bij de invoering van passend onderwijs. Op dit moment is volstrekt onduidelijk of en zo ja hoe zij een rol kunnen of mogen vervullen. De vrees is gegrond dat voor een deel het einde van de levenscyclus nabij is. Een aantal is inmiddels gestopt nadat begin 2010 afscheid is genomen van het Regionale Netwerkbeleid.

Het project "Landelijk Verbinden Ouderinitiatieven" focust op het versterken van de collectieve positie van ouders, meer specifiek die van ouders van kinderen met een beperking, de groep kinderen waar passend onderwijs in eerste instantie voor is bedoeld. Ook in de tweede fase van dit project blijft dit zo. In de opvatting van veel ouderinitiatieven is langs deze weg op dit moment de meeste winst te behalen, zowel in de regio's als op landelijk niveau.

2. Positionering netwerk ouderinitiatieven

Met het netwerk ouderinitiatieven wordt niet beoogd een landelijke belangenorganisatie te ontwikkelen. Het uiteindelijk belang van de meeste bestaande initiatieven in het netwerk is vooral om in de eigen omgeving actief te zijn en invloed uit te oefenen op de invulling van passend onderwijs. In het huidige ontwikkelingsstadium van passend onderwijs is nog veel onduidelijkheid en onzekerheid en is er de dreiging van verdergaande bezuinigingen, hetgeen voor veel ouders aanleiding is om hun (protest)stem landelijk te laten horen.

De landelijke ouder- en onderwijsbelangenorganisaties voeren regulier overleg met OCW in het kader van de voorbereiding, uitwerking en implementatie van het wetsvoorstel passend onderwijs. Ouderinitiatieven zouden de inspanningen van deze organisaties kunnen versterken om de positie van ouders in regelgeving en beleid goed verankerd te krijgen. Zij kunnen voor deze organisaties een brug vormen met de lokale praktijk. Landelijke organisaties en de politiek kunnen via deze route informatie halen bij lokale initiatieven en zo beschikken over extra ogen en oren.

3. Doelstellingen

De hoofddoelstelling van fase 2 is om de door het netwerk verzamelde (en nog te verzamelen) ouderinitiatieven m.b.t. passend onderwijs met elkaar te verbinden en deze naar behoefte te versterken en te faciliteren zodat de initiatieven voldoende toegerust raken om ieder voor zich te werken aan passend onderwijs in hun omgeving en om samen te werken op bovenregionaal of zelfs landelijk niveau.

De uiteindelijk interesse van de meeste bestaande ouderinitiatieven in het netwerk is om vooral in de eigen omgeving actief te zijn en daar invloed uit te oefenen op de invulling van passend onderwijs.

Uit de resultaten van de eerste fase blijkt dat veel initiatieven zich in een kritische levensfase bevinden. Nu de invoering van passend onderwijs met een jaar is uitgesteld,

wordt het uithoudingsvermogen van de ouderinitiatieven verder op de proef gesteld. Dit herhaalde uitstel biedt tegelijkertijd de ouderinitiatieven gelegenheid om ervaring en kennis te delen, opvattingen en plannen naast elkaar te leggen en te komen tot gezamenlijke initiatieven voordat passend onderwijs is ingevoerd. Daarnaast zijn er in verschillende onderwijsregio's al ontwikkelingen aan de gang waar ouders als collectief bij betrokken zouden moeten worden.

Met betrokkenheid van ouderinitiatieven in fase 2 valt te verwachten dat ouderinitiatieven in de regio's beter voorbereid zijn op een invloedspositie. Hopelijk maakt fase 2 het verschil om die positie ook daadwerkelijk te kunnen vestigen en hem krachtig uit te oefenen.

De hoofddoelstelling kan vertaald worden naar de volgende subdoelen:

1. het zichtbaar maken van georganiseerde groepen ouders die betrokken (willen) zijn bij ontwikkeling van passend onderwijs;
2. het zichtbaar en beschikbaar maken van de deskundigheid en de ervaring van de groepen ouders die betrokken (willen) zijn bij ontwikkeling van passend onderwijs;
3. het moreel versterken van deze ouderinitiatieven
4. het faciliteren van het opereren van ouderinitiatieven bij het actief kennis en ervaring delen, ontwikkelen en onderling samenwerken;
5. het vormen van een groep ouders die een serieuze gesprekspartner kan zijn voor partijen en organisaties die invloed hebben op passend onderwijs beleid (landelijk, regionaal en lokaal);
6. positief beïnvloeden van de beeldvorming over ouderinitiatieven m.b.t. passend onderwijs.

In fase 2 van het project verbinden ouderinitiatieven passend onderwijs is het belangrijk om het reeds bereikte te behouden en dat resultaat verder uit te bouwen. In de eerste projectfase zijn de subdoelen 1 (met het op de digitale kaart zetten van ouderinitiatieven), 5 (gesprekken met medewerkers van het ministerie van OCW en leden van Kamerfracties) en 6 (met eindverslag van de eerste projectfase) gedeeltelijk gerealiseerd.

In fase 1 is gestuit op een behoorlijk aantal gestrande initiatieven. Eén initiatief van het eerste uur gooide tijdens fase 1 de handdoek min of meer in de ring. Een aantal initiatieven is de ontstaansfase nog niet ontgroeid of zal die zelfs waarschijnlijk niet ontgroeien. Het werken aan de subdoelen 2, 3 en 4 heeft daarom in de tweede fase van het project hoge prioriteit.

4. Aanpak

In fase 1 is het voortouw genomen door vertegenwoordigers van ouderinitiatieven, nadat door één van de voortrekkers in samenwerking met NSGK voor het gehandicapte kind een plan was opgesteld. De projectactiviteiten werden door de voortrekkers in onderling overleg uitgevoerd.

Het plan voor de tweede projectfase is uitgewerkt op basis van de in de eerste fase verzamelde informatie over de initiatieven. Het projectplan is door de voortrekkers in samenwerking met een ander initiatief uit het netwerk ouderinitiatieven uitgewerkt. Daarmee wordt een beoogde ontwikkeling ingezet die tot doel heeft om steeds meer ouderinitiatieven actief in het project te betrekken. De voortrekkers willen de uitvoering van de voor fase 2 benodigde werkzaamheden zo veel mogelijk in het opgebouwde netwerk beleggen, bij die initiatieven die aangeven daar graag wat in te willen doen en daartoe ook in staat zijn.

Werkzaamheden die door andere initiatieven uit het netwerk worden uitgevoerd worden door voortrekkers gevolgd en op basis van deelplannen gefaciliteerd.

Het is de bedoeling om het voor alle ouderinitiatieven mogelijk te maken om aan activiteiten deel te nemen, deze zelf (gedeeltelijk) te organiseren en om projectwerkzaamheden uit te voeren.

Het faciliteren bestaat hier enerzijds uit het met raad en daad bijstaan van initiatieven door de voortrekkers, door deskundige ouders of ervaren collega's. Anderzijds ook door uit het projectbudget de kosten van werkzaamheden en activiteiten (gedeeltelijk) te dekken. Effecten:

- *stimulerend*: ouderinitiatieven krijgen de kans en de mogelijkheden (geld, deskundigheid, steun in raad en daad) om plannen op een goed niveau uit te voeren en daarmee ook resultaten te boeken. Hetgeen bijdraagt aan de positie die ze willen innemen in de regio
- *drempelverlagend*: Faciliteiten vergroten de bereidheid van ouders om zich in te zetten voor onderwerpen die niet puur in het eigen belang (in de regio) zijn.

Het beschikbaar stellen van bepaalde faciliteiten doorbreekt de vicieuze cirkel waarin veel vrijwilligers opgesloten zitten. Het is ook een randvoorwaarde om beschikbare kennis en ervaring naar de gewenste plaats te krijgen.

5. Activiteitenplan

Om de doelstellingen van fase 2 te bereiken zijn hieronder vijf activiteitengroepen benoemd. Deze sluiten aan bij de verkregen informatie uit fase 1:

1. Het organiseren van een serie thematische bijeenkomsten
2. Het organiseren treffen van vaste commissie OCW en ouderinitiatieven
3. Het uitbouwen van het netwerk ouderinitiatieven
4. het ontwikkelen website netwerkouderinitiatieven.nl tot digitaal trefpunt
5. Het organiseren landelijke conferentie ouderbetrokkenheid

De uitgestelde invoering van de wet passend onderwijs geeft de gelegenheid om de uitgangspositie van ouders te verbeteren door de ouderinitiatieven te organiseren en door het uitoefenen van invloed.

2012 is gezien de nieuwe tijdlijn en mijlpalen in de invoering van passend onderwijs het kern jaar voor ouders om hun invloed te doen gelden op passend onderwijs. Uiterlijk begin 2013 zullen de nieuwe samenwerkingsverbanden het passend onderwijs beleid af moeten stemmen met de formele medezeggenschap. Uiterlijk 1 maart 2013 moeten samenwerkingsverbanden hun beleid namelijk ter toetsing overleggen aan de onderwijsinspectie. Activiteiten uit dit plan moeten daarom plaatsvinden in het schooljaar 2011-2012 en de eerste helft van het schooljaar 2012-2013. Deze periode telt circa 16 kalendermaanden.

Activiteitengroep 1: thematische bijeenkomsten

Doelstelling: uitwisselen van kennis en ervaring en het gezamenlijk plannen en strategieën ontwikkelen

Uit de tot nu toe verzamelde informatie komen diverse thema's naar voren die voor ouderinitiatieven van belang zijn en waarover zij graag kennis zouden willen uitwisselen.

Voor een deel betreft het onderwerpen waarbij fysieke ontmoeting de gewenste gelegenheid biedt om kennis te nemen van elkaars ervaringen en het ontwikkelen van deskundigheid. Andere thema's lenen zich er meer voor om samen een visie of mening te vormen, een gezamenlijk standpunt te formuleren of een gezamenlijke aanpak uit te werken. Het gaat daarbij om de volgende onderwerpen:

- actuele en juiste informatie verkrijgen en beleidsstukken interpreteren
- het organiseren van vrijwilligerswerk
- het bereiken van gelijkwaardigheid t.o.v. het onderwijs
- de formele medezeggenschap beïnvloeden, voeden en organiseren
- het bereiken van doelgroep ouders, hen binden en betrekken om actief bij te dragen
- in beeld komen bij het onderwijs als ouderinitiatief
- hoe word je een serieuze gesprekspartner voor onderwijs en overheid
- het belang van ouderbetrokkenheid voor het onderwijs
- hoe kunnen ouderinitiatieven via de gemeenten invloed uitoefenen
- jeugd(gezondheids)zorg ontwikkelingen

Het laatste onderwerp is door de voortrekkers aan de lijst met thema's toegevoegd in de plan fase. De vraag van een belangenvereniging om mee te lezen in het referentiekader passend onderwijs maakt eens te meer duidelijk dat de jeugd(gezondheids)zorg een steeds prominentere rol wordt toebedeeld in de uitvoering van passend onderwijs. Gaande en aanstaande zijn ook verschuivingen van jeugdzorg- en AWBZ taken naar de gemeenten.

Het kan zijn dat contact met nieuwe initiatieven, ontwikkelingen in passend onderwijs en gaandeweg opgedane inzichten aanleiding geven tot toevoegen van één of meer thema's.

De organisatie van bijeenkomsten wordt zoveel mogelijk toebedeeld aan één of meer ouderinitiatieven die kennis van zaken (aanbieder) en / of een groot belang bij het thema (hulpvraag) hebben. Dit kunnen ook initiatieven zijn waar de voortrekkers niet aan verbonden zijn.

Voor iedere thematische bijeenkomst wordt in overleg met de voortrekkers van te voren het onderwerp en de doelstelling bepaald. Het idee is om bij ieder thema ongeveer 10 ouderinitiatieven (gericht op het collectief belang) te betrekken. Iedere bijeenkomst staat op zichzelf omdat niet ieder initiatief bij alle themabijeenkomsten aanwezig kan of wil zijn. Verslaglegging van de opbrengsten vindt binnen 3 weken na de bijeenkomst plaats. Het verslag wordt verspreid onder de aanwezigen en de aangesloten ouderinitiatieven en komt op de website te staan en dient daarvoor ook geschikt te zijn.

Bij de planning van de thematische bijeenkomsten moet rekening gehouden worden met de beschikbare tijd van initiatieven en hun belastbaarheid. De focus van initiatieven ligt bij hun regio en de werkzaamheden daar hebben ook hun prioriteit. De meeste betrokkenen bij de initiatieven doen dit op vrijwillige basis naast hun werk en/of thuissituatie. De geografische spreiding is groot waardoor met reisafstand en reistijd rekening moet worden gehouden. Om ervoor te zorgen dat initiatieven in de gelegenheid zijn om de thematische bijeenkomsten bij te wonen, wordt gekozen voor een frequentie van maximaal 1x per twee maanden. In het tijdpad tot eind 2012 is dan plaats voor 5 thematische bijeenkomsten. Om voldoende wensen te honoreren, moeten thema's waarschijnlijk gecombineerd worden. Daarom is het verstandig om voor de bijeenkomsten voldoende tijd te reserveren.

Activiteitengroep 2: Lobby politiek en onderwijsorganisaties

Doelstelling: de omstandigheden voor ouders als regionaal samenwerkingspartner in passend onderwijs optimaliseren

Landelijk wordt nog voornamelijk energie gestoken in de kaders waarbinnen passend onderwijs bedreven moet worden. De feitelijke invulling is aan het onderwijs in de regio. Er zijn – getuige fase 1 van het landelijk verbinden project – in de regio ouderinitiatieven die de praktijk al ervaren. In fase 2 willen we landelijk lobbyen voor een beter uitgangspunt op basis van wat de praktijk leert. In het plan onderscheiden we hiervoor 2 sub activiteiten.

- volksvertegenwoordiging voeden met inzichten en ervaringen uit de praktijk
- samenwerken om gemeenschappelijke knelpunten trachten op te lossen

Volksvertegenwoordiging voeden met inzichten en ervaringen uit de praktijk

Contacten met leden van de Tweede Kamerfracties blijken een goede manier om invloed uit te oefenen op de besluitvorming rond om passend onderwijs. Een voorbeeld daarvan is de eerste landelijke bijeenkomst van ouderinitiatieven die plaats vond aan het einde van de eerste projectfase (zie eindverslag fase 1). Tijdens deze dag is met kamerlid Jeroen Dijsselbloem van gedachten gewisseld. Het gesprek leidde tot een motie waarbij de minister van OCW is gevraagd een oplossing te bieden om ouders (en leerkrachten) invloed te doen hebben op het vormen van beleid in de periode dat nieuwe wetgeving nog niet van kracht is. De motie werd door alle partijen gesteund en aangenomen. De minister heeft het belang van de motie bevestigd. Soortgelijke ervaringen van effectieve beïnvloeding van de besprekingen in de kamer hebben de voortrekkers al eerder gehad.

Tijdens de uitvoering van de eerste fase van het project heeft toenmalig kamerlid en PvdA-woordvoerder voor passend onderwijs Margot Kraneveldt gesuggereerd om een ontmoeting van doelgroep ouders met de voltallige commissie OCW te organiseren. Mw. Kraneveldt is inmiddels zelf als doelgrouppouder betrokken bij één van de initiatieven en is in een goede positie om de ouderinitiatieven op de juiste manier en het juiste moment te laten handelen om de besprekingen in de kamer voor de ouderinitiatieven positief te beïnvloeden.

Het plan voor fase 2 is om in het begin van het parlementair jaar de griffier van de vaste commissie te vragen een treffen te organiseren op een goed moment in het wetgevingstraject. De commissie-agenda maakt het tot een verplichte activiteit voor alle parlementariërs en kamerfracties die zitting hebben in de commissie voor OCW. Een dergelijk treffen kan voor de ouderinitiatieven een laatste mogelijkheid zijn om nog invloed op wet- en regelgeving m.b.t. passend onderwijs uit te oefenen.

De normale gang van zaken is dat in overleg met de griffier van de commissie de agenda en de vormgeving van de bijeenkomst worden bepaald. Vervolgens kan door de gezamenlijke ouderinitiatieven worden bekeken welke ouders respectievelijk initiatieven daar het best bij betrokken kunnen worden. De organisatoren inventariseren de bereidheid van ouders en formeren een "team" voor deze gelegenheid. De ontmoeting is strategisch van aard en vraagt om zowel gezamenlijke als individuele voorbereiding van de deelnemende ouders en ouderinitiatieven.

De verwachting is dat deze bijeenkomst in het late najaar van 2011 gaat plaatsvinden. Het ligt voor de hand om de oudergroep waar mw. Kraneveldt deel van uitmaakt nauw bij de organisatie te betrekken.

Samenwerken om gemeenschappelijke knelpunten trachten op te lossen

Het overlevingsargument om het landelijk verbinden van initiatieven te ondersteunen geldt ook voor het belang om dat werk van initiatieven in de regio gefaciliteerd wordt. Dit probleem wordt zonder uitzondering door alle ouderinitiatieven ervaren.

In het kader van fase 2 wordt een groepje ouderinitiatieven gevormd dat zich inzet voor het structureel gefaciliteerd en onafhankelijk financieel ondersteund krijgen van regionale ouderinitiatieven. Gesprekspartners voor dit onderwerp zijn de onderwijs sectorraden, het ministerie van OCW, de landelijke ouder(belangen)organisaties en ook de Tweede Kamer.

De verantwoordelijkheid voor en het belang van het betrekken van ouders bij passend onderwijs en dus ook het ondersteunen van ouders ligt bij het onderwijs. Dat onderwerp is nog bijna nergens opgepakt en we verwachten niet dat de enkele voorbeelden veel navolging zullen krijgen.

Fondsen met maatschappelijke doelstellingen kunnen slechts incidenteel daarvoor iets betekenen. De landelijke ouderbelangenorganisaties kunnen die verantwoordelijkheid ook niet op zich nemen in verband met de schaalgrootte.

In het netwerk zullen in de loop der tijd mogelijk meer thema's opduiken waarmee een gezamenlijk belang van in de regio praktiserende ouderinitiatieven wordt gediend. In fase 2 moet er voor initiatieven ruimte komen om benodigd overleg en lobbywerk voldoende deskundig en op niveau uit te kunnen voeren. Bijwonen, voorbereiden, draagvlak creëren en verslaglegging horen daarbij. We willen in voorkomende gevallen organiseren dat aan ieder onderwerp 3 initiatieven gekoppeld zijn.

Activiteitengroep 3: netwerk ouderinitiatieven vormen

Doelstelling: Initiatieven de meerwaarde van een netwerk doen ervaren teneinde de kans te vergroten dat ze na fase 2 ook zelfstandig een netwerk in stand zullen houden.

Tijdens de eerste fase van het project landelijk verbinden ouderinitiatieven is een eerste basis gelegd voor een "netwerk". Groepen ouders geformeerd rond het thema passend onderwijs zijn opgespoord en zodanig in beeld gebracht dat zij onderling contact kunnen leggen.

De thematische bijeenkomsten (activiteitengroep 1) zullen er toe bijdragen dat vervolgens onderling contact wordt gezocht buiten deze georganiseerde ontmoetingen. Vertegenwoordigers van initiatieven ontmoeten elkaar daar persoonlijk en leggen daar de nodige persoonlijke contacten.

Activiteitengroep 3 omvat een aantal verschillende soorten werkzaamheden. Die hebben een stimulerend effect op kleinschalige samenwerking en ontmoeting, het onderling uitwisselen van kennis en ervaring en informatie. Ze katalyseren het onderlinge contact.

- ouderinitiatieven bij netwerk aansluiten
- makelen in kennis en ervaring
- gezamenlijke visie vormen
- stimuleren sitefunctionaliteit

Ouderinitiatieven bij netwerk aansluiten

Fase 1 heeft geleerd dat het daadwerkelijk op de kaart komen van initiatieven barrières kent. Door de voortrekkers is het nodige gedaan om deze te slechten. Persoonlijk contact helpt, maar de daarmee gemoeide inspanning staat in geen verhouding tot het bereikte effect. In persoonlijk contact is goed uit te leggen dat lidmaatschap van het netwerk tot niets verplicht. Gebrek aan tijd en dat men daar geen prioriteit aan wil geven blijken de belangrijke barrières voor de deelname aan het netwerk.

In deze tweede fase wordt daarom gekozen voor een andere strategie om de niet geregistreerde maar wel opgespoorde ouderinitiatieven toch te motiveren zich op de kaart te zetten en onderdeel van het netwerk te worden. In persoonlijk contact wordt nu aangeboden de aanmelding (en daarmee automatisch ook de plaatsing op de kaart) te realiseren door de registratie van een aantal kerngegevens uit handen te nemen. Die registratie kan gebeuren tijdens het gesprek. Voor het beantwoord krijgen van de inventarisatievragen kan dezelfde werkwijze gehanteerd worden. Eventueel in combinatie met het apart toesturen van de enquêtevragen.

Bovenstaande werkzaamheden zijn in eerste instantie belegd bij de aanvankelijke voortrekkers omdat daar voldoende deskundigheid is opgebouwd m.b.t. de ingezette internettechniek. In een later stadium kunnen andere initiatieven met kennis of affiniteit met websites en netwerken hierbij betrokken worden en (een deel van) taken overnemen. Voorwaarde en toetssteen daarbij is dat de beheerfunctie goed geborgd blijft.

De landelijke (ouder)belangenverenigingen die momenteel formeel gesprekspartner zijn in de vorming van passend onderwijs nemen een speciale plaats in te midden van de ouderinitiatieven. Er lijken weerstanden tegen betrokkenheid bij het landelijk verbinden van (regionale) ouderinitiatieven te bestaan (zie eindverslag). Er is een begin van betrokkenheid bereikt, dat we hopen te kunnen uitbreiden.

Makelen in kennis en ervaring

Op de website van het netwerk publiceren de ingeschreven initiatieven informatie over zichzelf. Op basis van de inhoud kunnen de initiatieven verbindingen leggen. Daarvoor is aanvullend nodig dat iemand in het netwerk alle gepubliceerde informatie ontvangt en tot zich neemt met als doel initiatieven te wijzen op onderlinge raakvlakken. Zie het als een soort makelaarsrol. Een initiatief met wensen / behoeften kan ook bij de makelaar terecht met een vraag. Die probeert hij/zij vervolgens te verbinden met mogelijk relevante initiatieven in het land.

De rol van makelaar kan bij één persoon belegd worden en hoeft niet per sé door één van de voortrekkers te worden uitgevoerd.

Gezamenlijke visie

Tijdens de startdag in juni 2011 is door de aanwezige ouderinitiatieven afgesproken samen aan een 10 (stand)puntenbrief te werken. Een hele uitdaging gezien de uiteenlopende kijk van ouders op passend onderwijs. De gezamenlijke ambitie is om tot een door alle geregistreerde ouderinitiatieven onderschreven pamflet te komen. Doel hiervan is het maken van een statement naar de politiek en het onderwijs. Omdat het alle ouderinitiatieven aangaat willen we de visie-uitwisseling virtueel organiseren. Dat kan op een besloten forum op de website van het netwerk, maar zou ook via een specifieke LinkedIn groep kunnen. Minstens zo relevant is om in deze exercitie te volgen m.b.t. welke onderwerpen de ouderinitiatieven niet tot overeenstemming komen.

Er zijn enkele initiatieven binnen het netwerk met affiniteit met dit soort instrumenten. Aan hen wordt gevraagd de organisatie ter hand te nemen. Deze inzet is in dit plan begroot en begrenst in tijd en uren. Binnen dat aantal uren moet tenminste de haalbaarheid vastgesteld worden. Het leveren van bijdragen aan een Forum door initiatieven wordt niet begroot.

Stimuleren sitefunctionaliteit

De website www.netwerkouderinitiatieven.nl kent al een aantal functionaliteiten die netwerkvorming ondersteunen:

- een nieuwsbericht te publiceren,
- informatie over het initiatief op de kaart te publiceren en
- een mailbericht aan een groep initiatieven te sturen.

Tijdens contacten met andere initiatieven wordt stelselmatig gewezen op de beschikbaarheid van deze faciliteiten van de site. Dit kan het beste meelopen in alle hiervoor beschreven deelonderwerpen.

Daar komen voor de uitvoering van dit plan nog mogelijkheden bij in het kader van de verder ontwikkeling van de site, de volgende activiteitengroep.

Activiteitengroep 4: website als trefpunt

Doelstelling: Hulpmiddelen realiseren om uitwisseling van kennis en ervaring onafhankelijk te maken van tijd en fysieke ontmoeting.

Fase 1 van het project landelijk verbinden ouderinitiatieven manifesteerde zich onder andere met de website www.netwerkouderinitiatieven.nl. Voor de opbouw is gekozen voor een open source Content Management Systeem. Een dergelijk CMS omvat een aantal algemene functies om een website gemakkelijk door mensen met een geringe deskundigheid m.b.t. internetsites te kunnen laten onderhouden. De website is opgebouwd door een aantal standaardfuncties en een aantal op internet los verkrijgbare functies te installeren en activeren. Hierbij zijn we ondersteund door een op dit CMS deskundige dienstverlener. In 2 situaties zijn voor wensen van voortrekkers aanpassingen gedaan in bestaande plugins (Ledenlijst en Survey).

Het beheer van de netwerkwebsite kost tijd en aandacht. Ook hierbij maken vele handen licht werk. Door actief te helpen en ondersteunen in voorkomende contacten binnen het netwerk (zie vorige activiteitengroep) wordt het gezamenlijk beheer van de content van de netwerkwebsite gestimuleerd. Om van de netwerksite een trefpunt te maken is het van belang dat op de netwerksite ook actuele informatie te halen is die voor andere initiatieven relevant of interessant is. Om deze functie te uit te bouwen / te versterken willen we een aantal dingen onderzoeken en organiseren:

- Een **weblog** waarmee ouderinitiatieven eenvoudig communiceren waar ze op een zeker moment mee bezig zijn.
- Voor de 10 punten brief en enkele andere wensen van ouderinitiatieven wordt een **besloten forum** ingericht om als ouderinitiatieven onderling inhoudelijk discussie te voeren.
- Functionaliteit om actief **nieuws** te **verzamelen** dat op andere websites wordt gepubliceerd.
- Instellen en activeren van functionaliteit waarmee **wijzigingen** in de netwerksite **automatisch opgestuurd** wordt aan geïnteresseerden.
- Het opstellen en verzenden van een periodieke **nieuwsbrief** die deels gebaseerd is op de inhoud van de website zelf.
- Het openen op de site van een **kennisarchief** om "documenten" die voor anderen van waarde zijn in kunnen worden opgeslagen en teruggevonden door initiatieven.

Redelijk wat ouderinitiatieven beschikken over een website. Die zitten niet te springen om het bijhouden van een gezamenlijke website. Het is dus ook zaak om naar functies te

zoeken die laagdrempelig zijn cq elders gepubliceerde berichtgeving doorgeleiden.

De voortrekkers die inmiddels handig zijn met het CMS buigen zich over deze uitbreidingen in samenwerking met de dienstverlener. Voor deze support wordt een budgetafsprake gemaakt.

De geactiveerde automatische rappelfunctie kan verder verfijnd worden om initiatieven automatisch te herinneren aan mogelijkheden en het belang daarvan. Ter ondersteuning van de makelaarsrol moet er een eenvoudige zoekfunctie op de database komen. Het onderscheiden van verschillende soorten initiatieven op de netwerkkaart pakken we in fase 2 wél op.

Support op vragen van initiatieven m.b.t. het invullen van inventarisaties en support op het gebruik van de kaartplugin zijn in fase 1 al tot eind 2012 afgekocht bij de dienstverlener.

Activiteitengroep 5: landelijke conferentie

In het voorjaar van 2012 organiseert het netwerk ouderinitiatieven een landelijke conferentie voor het onderwijs. Deze conferentie heeft de volgende doelen:

1. de promotie van collectieve ouderbetrokkenheid en contact te leggen tussen de bestaande ouderinitiatieven en het onderwijsveld, waar het onderwijs regionaal gebruik van kan maken;
2. uitleg van het referentiekader voor wat betreft het onderwerp "betrekken van ouders";
3. het overdragen van relevante voorbeelden en ervaringskennis over het werken met ouders als collectief in het land.

Deze conferentie wordt in samenwerking met het infopunt passend onderwijs en relevante partijen aan het passend onderwijs overleg georganiseerd. Dat is van belang voor de relevante contacten, gewenste inhoudelijke bijdragen, eventuele afspraken met conferentiecentra, faciliteiten voor inschrijving en publiciteit en mogelijk aanspraak op landelijke budgetten voor passend onderwijs voor conferentiedoeleinden.

Deze activiteit zou zelf voor een belangrijk deel in de kosten moeten kunnen voorzien. 160 samenwerkingsverbanden passend onderwijs zouden geïnteresseerd moeten zijn en bereid een deelnemersbijdrage op te brengen voor 1 of 2 afgevaardigden. Voor ouderinitiatieven wordt de conferentie gratis toegankelijk. Voor maximaal 2 ouders per initiatief wordt voorzien in een reiskostenvergoeding. De initiatieven vervullen een actieve rol. Ook enkele samenwerkingsverbanden worden uitgenodigd om hun samenwerking met ouders toe te lichten.

De organisatie van de landelijke conferentie komt in handen van 2 ouderinitiatieven. Zij werken een detailplan uit voor de conferentie op basis van voornoemde contouren. Bij cancelen in verband met te weinig deelnemers zijn de kosten beperkt tot het daarvoor begrote bedrag.

6. Communicatie

Het element communicatie zit in alle activiteitengroepen verpakt. Het landelijk verbinden van ouderinitiatieven is één en al communicatie. Veel communicatie-inspanningen zijn bij de activiteitengroepen inbegrepen. Die communicatie is echter intern gericht op een deel van de initiatieven of op een enkel aspect van het project. Het bereik is niet alles totaal.

Vanwege projectdoelstelling(en) zijn ook de volgende communicatie-aspecten van belang:

- overzicht netwerk
- beschikbaarheid ouders
- beeldvorming

Expliciet op deze aspecten voorziet het project in aanvullende inspanningen. Bij de start wordt de communicatiestrategie t.b.v. deze communicatie-elementen geconcretiseerd (wat, wanneer en door wie).

Overzicht netwerk. Met het landelijk verbinden wordt een interactief netwerk tot stand gebracht. Om een netwerk te zijn moeten leden zich ook een onderdeel voelen van het geheel. Het is daarom belangrijk om aan dit geheel voldoende aandacht te besteden. In het project doen we dat door per 2 maanden een *nieuwsbrief* samen te stellen waarin het netwerk in al zijn aspecten tot uiting komt. Voor kopij wordt deels een beroep gedaan op ouderinitiatieven binnen het netwerk. Maar ook de voortgang van het project als geheel en de resultaten en beelden van activiteitengroepen krijgen daarin een plaats. De redactie gebeurt door één van de voortrekkers. 1 of 2 nieuwsbrieven verschijnen ook in druk.

Beschikbaarheid ouders. Een belang van het landelijk verbinden is om de aandacht te vestigen op het bestaan van ouderinitiatieven. De belangen zijn divers. Politiek, om te benadrukken dat ouders beschikbaar zijn om te helpen. Regionaal, om de bereikbaarheid voor het onderwijs te vergroten. Versterking, door onderling inspiratie op te doen. Met de inzet van *sociale media* wordt gedurende het project voortdurend de aandacht gevestigd op het project en gebeurtenissen die daar direct aan gelieerd zijn al dan niet gekoppeld aan specifieke initiatieven. De content van de *website* is het andere instrument waarmee de beschikbaarheid van ouders wordt geëtaleerd.

Beeldvorming. In het project zijn 4 rapportagemomenten opgenomen. Voor een project is de looptijd van fase 2 lang. En de context waarin het project zich beweegt is dynamisch met een wet die gelijktijdig politiek behandelt en ingevoerd wordt. Het is daarom belangrijk om gaandeweg enkele malen pas op de plaats te maken. Dat verschaft de gelegenheid om het bereikte op dat moment kritisch te beschouwen in het licht van plan en context en de inzichten ook vast te leggen in een rapportage. Deze rapportages verschaffen daarmee een beeld hoe het de ouderinitiatieven in het land vergaat, wat het landelijk verbinden bijdraagt aan de versterking van hun positie en de ontwikkelingen hierin. De rapportages worden ten behoeve van de beeldvorming gericht verspreid, ook buiten het netwerk. Ze worden tevens gebruikt om de financier(s) van het project te informeren over de voortgang. De laatste rapportage ondersteunt de eindverantwoording voor het project.

7. Coördinatie en administratie

De complexiteit van fase 2 wordt groter dan die van fase 1. Ten eerste door het grotere aantal en op onderdelen wisselende betrokkenen. Ten tweede ook omdat meer en langduriger activiteiten ontplooid worden. Daarmee komen de kosten aanmerkelijk hoger uit dan in fase 1.

Om de samenhang en voortgang op onderdelen te bewaken is projectmanagement noodzakelijk. Eén ouderinitiatief krijgt de rol van coördinator van het geheel van fase 2. Het team voortrekkers garandeert de continuïteit van deze rol en komt maximaal maandelijks bijeen om het project als geheel te monitoren. De supervisie op onderdelen van het plan wordt verdeeld onder de voortrekkers. Door

hen wordt regelmatig overleg gevoerd, afhankelijk van de voorbereiding en de planning van de activiteiten en steeds gericht op de vertegenwoordigers van ouderinitiatieven betrokken bij op dat moment actuele onderwerpen.

Centraal in het land wordt voor de coördinatiefunctie een geschikte locatie gezocht. De coördinator en voortrekkers zorgen zelf voor verslaglegging van overleg.

De Stichting Ouderplatform Gooi en Omstreken is beschikbaar als formele drager van het project. Zij voert ook de administratie. In verband met de vereiste accountantscontrole ter verantwoording worden bij aanvang afspraken gemaakt met accountantskantoor Heida te Nieuwehorne en met de betrokken financiers.

De coördinator schakelt vertegenwoordigers van ouderinitiatieven in op basis van het projectplan voor de tweede fase. Hij maakt met hen afspraken passend binnen de budgettaire en inhoudelijke kaders van dit plan, controleert declaraties en facturen en geeft Stichting OGO periodiek opdracht tot betaling van de rekeningen.

Het project beslaat een periode van 16 maanden met qua intensiteit de nadruk op de eerste helft van deze periode. Per 3 maanden wordt door de coördinator aan financiers een schriftelijke rapportage verzorgd over de voortgang en bereikte resultaten. Ter afsluiting van het project wordt een eindverslag opgesteld tezamen met een financiële verantwoording.

8. Financieel

Voor de uitvoering van fase 2 is een begroting opgesteld. Voor de financiering hiervan zijn aanvragen ingediend bij een aantal fondsen. Mocht u hierover meer willen weten of het project financieel willen steunen, kunt u contact opnemen met één van de voortrekkers via contact@netwerkouderinitiatieven.nl.

Financiering van overheidswege is op dit moment uitgesloten omdat het ministerie OCW van mening is dat het de taak is van de landelijke ouderorganisaties. Die zien daartoe nu geen ruimte binnen hun reguliere subsidies. Heel misschien ontstaan er nog mogelijkheden na de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel passend onderwijs. Het kan nog maanden duren voordat dat duidelijk is.

9. Na projectfase 2

Het plan landelijk verbinden ouderinitiatieven omvat maar twee fases. Dat betekent dat er na fase 2 geen extern ondersteunde activiteiten meer plaatsvinden voor het netwerk. Voor continuïteit moet het netwerk zichzelf verder bedruipen, of er moet een partij zijn die facilitering overneemt.

Dat laatste kan op een laag niveau wanneer het de terugkerende kosten voor de website betreft. Idealiter is na fase 2 het bedje voor regionale initiatieven gespreid en kan men zich vooral op de eigen onderwijsomgeving richten. Als dit het eindbeeld is dan zal bij het afsluiten van fase 2 een oplossing gevonden moeten worden voor doorlopende kosten en voor het faciliteren van "het netwerk". Dat netwerk is namelijk niet een instantie. Maar het kan ook zijn dat de benodigde facilitering uitgebreider is wanneer ook andere partijen dan de leden zelf belang hebben bij een voortdurende relatie met de praktijk en samenwerking tussen ouderinitiatieven. Het ligt dan voor de hand dat een belanghebbende partij opstaat die facilitering en kosten voor zijn of haar rekening neemt.

Het kan natuurlijk ook zijn dat er onvoldoende behoefte is aan het hebben van een landelijk netwerk. Bijvoorbeeld wanneer de rol van oudergroepen marginaal is. In dat geval kan de netwerksite ontmanteld worden. Hiervoor zijn al afspraken met de

dienstverlener gemaakt in fase 1. Alleen als dit moment later dan 31 december 2012 ligt moeten deze afspraken worden herzien / aangevuld.

10. Bijlage: Ontwikkelingen passend onderwijs

In 2008 heeft het Ministerie van OCW voorstellen geformuleerd om te komen tot passend onderwijs. Passend onderwijs moet zo goed mogelijk onderwijs bieden aan kinderen met een extra zorgbehoefte. Met de komst van het kabinet Rutte-Verhagen is besloten de oorspronkelijke voorstellen te herzien. Het ministerie en de sectororganisaties zijn op dit moment bezig vorm te geven aan passend onderwijs. In het voorjaar van 2011 heeft een internetconsultatie plaatsgevonden van het wetsvoorstel voor de invoering van passend onderwijs. Vlak voor de zomervakantie is het wetsvoorstel aan de Raad van State aangeboden. Daarnaast wordt door de sectororganisaties gewerkt aan een referentiekader. Dit product is nog volop in ontwikkeling. Als het wetsvoorstel openbaar wordt, zal meer duidelijkheid ontstaan. Daarna volgt behandeling door de Tweede en Eerste kamer en is er dus een laatste kans om de besluitvorming rondom passend onderwijs te beïnvloeden.

Het plan voor fase 1 werd in december 2010 gevormd. Nederland was toen in afwachting van wat het nieuwe kabinet zou gaan doen met passend onderwijs. Op 31 januari stuurde minister van Bijsterveldt een brief hierover aan de Tweede Kamer. Deze brief leverde de nodige commotie op, vooral omdat ze de doorontwikkeling van passend onderwijs in één adem behandelde met een bezuiniging van € 300 miljoen op diezelfde onderwijszorg. Verschillende geruchten en toezeggingen aan partijen leidden tot nieuwe onduidelijkheden, waarop de minister beloofde in juni duidelijkheid te bieden. Hieronder staan de hoofdpunten opgesomd van de informatie uit de Tweede Kamer-brief van 17 juni 2011:

- het streven is het wetgevingstraject vóór 1 augustus 2012 af te ronden;
- de ingangsdatum voor de zorgplicht van scholen 1 augustus 2013;
- de voorlopige samenstelling van nieuwe de nieuwe samenwerkingsverbanden passend onderwijs is bekend (en wordt in het najaar 2011 bij AMVB geformaliseerd) en
- deze moeten op 1 november 2012 zijn ingericht;
- de RECs worden per 1 augustus 2013 opgeheven; maar
- ambulante begeleiding blijft tot in 2015 geleverd;
- de start van de bezuinigen wordt een jaar uitgesteld naar schooljaar 2013-2014.

Feitelijk is passend onderwijs dus (opnieuw) een jaar uitgesteld. Een belangrijke reden is dat het niet helemaal zeker is dat het ingezette wetgevingstraject vóór 1 augustus 2012 zou zijn afgerond. De lobby van RECs onder het mom van "behoud van expertise" heeft zeker ook meegespeeld. En de tijdlijnen waren – gezien wat nog gebeuren moet – sowieso erg krap.

Rond die expertise bestaat nog onduidelijkheid. Niet overal in het land wordt de expertise die RECs bieden door ouders en scholen gewaardeerd. In delen van het land is men de Ambulante Begeleiding van de RECs liefst zo snel mogelijk kwijt. Toch heeft de minister de ruimte gegeven om RECs tot in 2015 Ambulante Begeleiding te laten leveren. Er is een "opting out" regeling aangekondigd waarlangs samenwerkingsverbanden met RECs andere afspraken kunnen maken. Het is niet duidelijk hoe dit zich dit verhoudt met het opheffen van RECs per augustus 2013.

Hoe staat het met de te versterken ouderpositie?

Volgens de uitgangspunten (2008) van passend onderwijs zou de tot doel gestelde versterkte positie voor ouders in het onderwijs bestaan uit 3 elementen:

1. versterking van de positie van de individuele ouder door gemakkelijk vindbare ondersteuning en zorgplicht voor de school van aanmelding
2. versterking van de positie van ouders als collectief om gezamenlijke belangen te behartigen als betrokken samenwerkingspartner van het onderwijs
3. versterking van de juridische positie middels een toegespitste geschillenregeling om bij problemen met 1 en 2 snel en gemakkelijk tot bindende uitspraken te komen

ad 1, de individuele positie van ouders. Over hoe de ondersteuning van individuele ouders (en hun kind) uiteindelijk gestalte krijgt is nog niet meer bekend dan dat de minister de rol van de onderwijsconsulenten wil oprekken. Onder ouders – overigens ook onder de consulenten zelf – wordt hier zeer sceptisch over gedacht. Consulenten vinden hun onpartijdigheid in het geding komen als zij in andere situaties in actie moeten komen dan bij een plaatsingsgeschil of onenigheid met school over de begeleiding. Een ouderinitiatief verwoordde deze scepsis als dat “de consulenten boven alles altijd vrienden willen blijven met het onderwijs”. Daarboven is het nog de vraag of de consulenten überhaupt kunnen optreden in alle situaties waarin ouders behoefte aan ondersteuning hebben. Die analyse is in de geschiedenis van passend onderwijs immers nog nooit gemaakt. In 2009 is hier door de oudercoördinatoren van het toenmalige POLSO een begin mee gemaakt. Dit heeft geen opvolging gekregen.

De zorgplicht komt er, maar scholen in het samenwerkingsverband mogen onderling een betere plek aanwijzen voor een leerling met speciale hulpvragen, wanneer de school van aanmelding niet kan bieden wat nodig is. Het is op dit moment niet helder welke invloed ouders hebben op besluitvorming dienaangaande in het samenwerkingsverband.

ad 2, de collectieve positie van ouders. Mede door toedoen van enkele ouderinitiatieven binnen het netwerk wordt door het ministerie overwogen verplichte boven bestuurlijke medezeggenschap bij wet te regelen. Dat zou betekenen dat ook op de nieuwe samenwerkingsverbanden rechtstreeks medezeggenschap wordt geëffectueerd. Sterk afhankelijk van de verdere uitwerking zou dit nog enigszins recht kunnen doen aan de positie van ouders als collectief. Daarbij moet worden aangetekend dat medezeggenschap niet per definitie hetzelfde is als het betrekken van ouders als partner, hetgeen wel de doelstelling van passend onderwijs was. En medezeggenschap is voor ouders van kinderen met een beperking geen garantie op eigen inbreng t.a.v. hun specifieke belang. eigen Dus ook dit element in de beoogde positieversterking kalft af. De afgelopen jaren zijn – getuige het opgebouwde netwerk – tientallen ouderinitiatieven ontstaan gericht op het behartigen van de regionale collectieve belangen. Hierin verenigde ouders (zouden willen) acteren op dit vlak, maar het is ze op dit moment zonder uitzondering onduidelijk of en zo ja hoe zij een rol kunnen of moeten vervullen. Voor een groot deel lijkt het einde van de levenscyclus nu nabij, nadat afscheid is genomen van het Regionale Netwerkbeleid begin 2010. Voor een aantal is dit al een feit. Het is specifiek de collectieve positie van ouders van kinderen met een beperking waar het project “landelijk verbinden ouderinitiatieven” op focust. Ook in fase 2 blijft dit primair het geval. In de visie van veel initiatieven is langs deze weg op dit moment vooral winst te behalen, zowel in de regio als landelijk.

ad 3, de juridische positie van ouders. In de brief van 17 juni neemt de minister afscheid van het uitgangspunt om een laagdrempelige geschillenregeling voor ouders te

introduceren ter versterking van de juridische positie van ouders in het onderwijs. Tijdens het Algemeen Overleg van de minister met de vaste commissie voor OCW van de Tweede Kamer eind juni 2011 wees de minister herhaalde verzoeken om op haar standpunt terug te komen resoluut van de hand, omdat ze geen systeem wil dat via de juridische weg gestalte krijgt. Een route die veel ouders juist wel zouden willen kunnen kiezen. Ouders in Nederland zijn van mening dat de onduidelijkheid t.a.v. de voorgenomen versterking van de ouderpositie op de andere twee elementen (individueel, zie hiervoor en collectief, zie hierna) geen aanleiding geeft voor enig vertrouwen dat hun positie ook inderdaad versterkt zal worden. Zonder verbeterde geschilregelgeving ontbreekt het juridische vangnet voor de problemen waarmee zij regelmatig worden geconfronteerd en waar het onderwijs steeds het laatste woord heeft.